

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра української мови і літератури**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

Культура української мови та стилістика

галузь знань – 01 Освіта

спеціальність – 014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)

перший (бакалавський) рівень

Робоча програма навчальної дисципліни «Культура української мови та стилістика» для здобувачів першого (освітньо-професійного) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література); освітньо-професійна програма: Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)/ Уклад. О.М.Семенов. Суми, СумДПУ імені А.С.Макаренка. 28 с.

У програмі подано мету і завдання дисципліни, передбачені загальні та спеціальні компетентності, результати навчання, власне зміст програми, критерії оцінювання результатів навчання

Work program of the study discipline "Culture of the Ukrainian language and stylistics" for students of the first (educational and professional) level of higher education in the specialty 014 Secondary education (Ukrainian language and literature); educational and professional program: Secondary education (Ukrainian language and literature. English language)/ Composition. O.M. Semenog. Sumy, Sumy DPU named after A.S. Makarenko. 28 p.

The program presents the purpose and tasks of the discipline, provided general and special competencies, learning outcomes, the actual content of the program, criteria for evaluating learning outcomes

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
іноземної та слов'янської філології

А. М. Коваленко

«_30_»серпня_2023 р.

ПОГОДЖЕНО

науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
«_30_»серпня_2023 р.
Голова Громова Н.В., к.пед.н., доцент

Розробник:

Семеног Олена Миколаївна, д.пед.н., професор кафедри української мови і літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури (протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.).

Завідувач кафедри

Семеног О.М., д.пед.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й			
Семестр			
6			
Лекції			
20 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
34 год.		8 год.	
Самостійна робота			
64		116	
Консультації			
2 год.		2 год.	
Вид контролю:			
залік			
Загальна кількість годин – 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Освітньо-професійною програмою 014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова) підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка передбачено курс «Культура української мови та стилістика», який є обов'язковим для підготовки майбутніх учителів української мови і літератури та спрямований на формування культуромовної особистості майбутнього фахівця.

Програма навчальної дисципліни відповідає колективній темі кафедри «Текст у сучасних дослідницьких парадигмах» (ДР№ 0121U108213, 2021-2023 рр.), діяльності науково-дослідної лабораторії кафедри української мови і літератури «Академічна культура дослідника в освітньому просторі»: формування мовнокомунікативної компетентності особистості педагога-дослідника, умінь операційної обробки і моделювання текстів різних жанрів.

Унікальність дисципліни полягає в тому, що вона читається із урахуванням українсько-польського проєкту *Innowacyjny uniwersytet i przywództwo. Faza IV: strategie komunikacyjne i relacje uniwersytet-szkoła / «Інноваційний університет та лідерство»*. Фаза IV: комунікаційні стратегії і відносини: університет школа», який виконуються авторкою в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка, а також з урахуванням навчання авторки в літній школі «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» PISA (читацька грамотність). Програма школи презентує один із напрямів реалізації Модуля Жана Моне «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» (620287-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE), який імплементується в Інституті педагогіки НАПН України.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є норми літературної мови в їх конкретно-історичному вияві, а також закономірності функціонування мовних засобів у різних видах фахового мовлення.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів (змістових модулів): «Культура української мови» і «Стилiстика української мови».

Метою навчальної дисципліни «Культура і стилістика української фахової мови» є: ознайомити майбутніх учителів української мови і літератури з нормами сучасної української мови у фаховому спілкуванні; навчити розрізняти мовлення правильне і комунікативно доцільне; визначати нормативне і ненормативне використання мовних засобів у текстах різних стилів мовлення; сформувати навички ефективного використання стилістичних ресурсів мови відповідно до сфери спілкування.

Мета розділу «**Культура української мови**» – розвиток мовнокомунікативної компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури. Передбачено вдосконалити рівень володіння системою норм української літературної мови, фаховою термінологією, комплексом комунікативних ознак літературної мови; технікою мовлення.

Мета розділу «**Стилiстика української мови**» – засвоєння основних понять теоретичної і практичної стилістики; вироблення вмiнь і навичок,

пов'язаних із загальною, функціональною, описовою та практичною стилістикою.

Основні завдання курсу:

- опанувати теоретичний матеріал про особливості функціонування, стильову розгалуженість, культуру мови, мовну норму;
- з'ясувати стислий історичний екскурс курсу, окреслити сучасні проблеми, що є предметом дискусій, досліджень;
- з'ясувати та засвоїти основні поняття і категорії культури і стилістики фахової мови; простежувати стилістичні ресурси мови;
- встановлювати основні ознаки стилів сучасної української мови та принципи їх виділення;
- простежувати закономірності функціонування мовних засобів у різних сферах спілкування; у педагогічному спілкуванні;
- встановлювати стилістичне використання мовних засобів і виділяти стилістичні фігури;
- володіти основними нормами літературної мови з огляду на їх стилістичне використання;
- розвивати вміння у майбутніх учителів раціонально та науково обґрунтовано будувати тексти різних стилів.
- виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні;
 - виявляти типові порушення норм у мовленні учнів, дорослих;
 - простежувати особливості мовного етикету педагогічного спілкування.

Методи навчання: проблемно-пошуковий (проблемна лекція, практичні вправи аналітичного змісту, самостійна робота), дослідницький (творчі завдання), частково-пошуковий, інтерактивні (вебінари, презентації, дистанційні освітні технології), практичні методи навчання (вправи, практичні роботи та ін.).

Методики та технології навчання: теоретико-інформаційні (усний виклад, лекція, бесіда, розповідь, консультація, пояснення, обговорення, дискусія, консультування), практико-операційні (вправи, алгоритми, експерименти), пошуково-творчі (мозкова атака, творчий діалог, аналіз ситуацій), самостійна робота (виконання тестів, вправ, редагування текстів у всіх функціональних стилях, підстилях і жанрах), контрольні-оцінювальні (індивідуальна робота за проектом «Обирай рідне»).

Вивчення дисципліни спрямоване на формування у студентів передбачених освітньо-професійною програмою компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК)	<p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p>
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Знати та розуміти специфіку предметної галузі, базових філологічних понять, усвідомлювати особливості професійної діяльності.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області та її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p>ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати інформаційно-комунікативні технології.</p> <p>ЗК 9. Здатність діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності.</p>
Предметні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)	<p>ПК 6. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузях мовознавства і літературознавства у практиці навчання української мови і літератури, англійської мови в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).</p> <p>ПК 7. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>ПК 8. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>ПК 10. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований,</p>

	<p>діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, англійської мови на основі передового українського й міжнародного досвіду.</p> <p>ПК 11. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення уроків з української мови і літератури, англійської мови.</p> <p>ПК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.</p>
--	---

Засвоєння курсу передбачає, що студент/студентка має знати:

- основні поняття стилістичної науки;
- критерії розмежування і принципи класифікації функціональних стилів;
- основні етапи формування, становлення та розвитку стилів української мови;
- найважливіші характеристики мовностилістичних ресурсів сучасної мови;
- особливості національного мовного етикету і культури мовної поведінки особистості.

Студентки повинні вміти:

- визначати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах різних функціональних стилів;
- правильно оцінювати стилістичні можливості мовних засобів;
- створювати монологічні висловлювання різних типів, стилів, жанрів з урахуванням ситуації спілкування;
- брати участь у діалогічному мовленні;
- добирати мовні засоби відповідно до задуму висловлювання і стилю мовлення (розмовного, художнього, наукового, публіцистичного, офіційно-ділового);
- редагувати тексти різних стилів;
- аналізувати і коректувати усне мовлення;
- доцільно використовувати стилістичні ресурси української мови;
- конструювати стилістично довершені тексти, вміти вдосконалювати своє і чуже мовлення;
- досконало оволодіти нормами української літературної мови та пропагувати їх засвоєння щодо неприйняття спотвореної мови або суржику;
- виробити навички користування словниками різних типів, довідниками, Інтернет-ресурсами, які сприяють удосконаленню мовної культури майбутнього фахівця.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення курсу є такі навчальні дисципліни, як вступ до мовознавства, вступ до літературознавства, історія України, сучасна українська літературна мова, українська література, українська діалектологія, історія української літературної мови, психологія, ІКТ тощо.

Академічна доброчесність

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка учасники освітнього процесу повинні:

- діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;
- самостійно виконувати навчальні завдання;
- коректно покликатись на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;
- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності;
- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;
- давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року

https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866f.pdf

3. Результати навчання за дисципліною

Програма навчальної дисципліни ґрунтується на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, враховує принципи наступності, системності, міжпредметних зв'язків, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, діяльнісного навчання, співпраці викладача і бакалавра, скеровує подальшу роботу фахівця на підвищення своєї культури мови.

Програмні результати навчання

Знання	ПРЗ 2 ПРЗ 4	ПРЗ 2. Знати та розуміти принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).
---------------	------------------------------	---

		<p>ПРЗ 4. Знати сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, англійської мови, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p>
<p style="text-align: center;">Уміння</p>	<p style="text-align: center;">ПРУ 3 ПРУ 8 ПРУ 9 ПРУ 11 ПРУ 12</p>	<p>ПРУ 3. Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.</p> <p>ПРУ 8. Пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнює мовні й літературні факти, явища, узагальнює, визначає їхні подібності й відмінності, фахово оперує українознавчими поняттями.</p> <p>ПРУ 9. Володіти комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.</p> <p>ПРУ 11. Розрізняти епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства; використовує гуманістичний потенціал української мови і літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p> <p>ПРУ 12. Знати, розуміти і демонструвати здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і</p>

		літератури, англійської мови в базовій середній школі.
Комунікація	ПРК 1 ПРК 2 ПРК 3	ПРК 1. Володіти основами професійної мовленнєвої культури при вивченні української мови і літератури. ПРК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт. ПРК 3. Ефективно спілкуватися в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступати перед аудиторією, брати участь у дискусіях, обстоювати власну думку (позицію), дотримуватися культури поведінки й мовленнєвого спілкування.
Автономія і відповідальність	ПРА 1 ПРА 2	ПРА 1. Усвідомлювати соціальне значення майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності. ПРА 2. Здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка.

Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою, за всі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності: тестові завдання, творчі роботи, презентації, контрольні роботи, поточний контроль.

Основними критеріями оцінювання знань бакалаврів з курсу «Культура української мови і стилістика» є:

- 1) характер і якість самостійної підготовки студента до заняття;
- 2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- 3) повнота, правильність і точність відповіді;

- 4) наявність прикладів (ілюстрацій) до названих положень, визначень;
- 5) уміння застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; безпомилкове (відповідно до вимог) виконання практичного завдання;
- 6) мовленнєве оформлення відповіді, вміння донести інформацію до свідомості інших;
- 7) дотримання в усному мовленні норм літературної мови.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (бездоганне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75 – 81		C	Добре (в загальному правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67 – 74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг з дисципліни, бали
Відмінно	A	Відмінно	90 – 100
Добре	B	Дуже добре	82 – 89
Добре	C	Добре	75 – 81
Задовільно	D	Задовільно	66 – 74
Задовільно	E	Достатньо	60 – 65
Незадовільно	FX	Незадовільно	35 – 59
Незадовільно	F	Незадовільно	01 – 34

*За бажанням студента можуть враховуватися результати навчання у неформальній освіті (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С.Макаренка): участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали; написання й опублікування статті – 7 балів; участь у тренінгу, вебінарі, майстер-класі з питань навчального курсу – 4 бали; участь/призове місце у творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.

<p>90-100 балів</p>	<p>«Відмінно» А – 90-100 Студент характеризується високим рівнем володіння теоретичними знаннями; достатньою мірою володіє науковим інструментарієм, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень; уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; уміє виділяти у фаховому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися у фаховому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіє лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагує текст відповідно до вимог стилю; дотримується відповідних вимог щодо цитування, правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; бере активну участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії); ефективно взаємодіє в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп. Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>82-89 балів</p>	<p>«Добре» В – 82-89 Студент характеризується достатнім рівнем володіння теоретичними знаннями; уміннями аналізувати тексти різних жанрів; дотримується у фаховому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіє лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагує текст відповідно до вимог стилю; дотримується відповідних вимог щодо цитування, правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; бере участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії). Дотримується принципів академічної доброчесності.</p>
<p>74-81 бали</p>	<p>«Добре» С – 74 – 81 Студент характеризується середньо-достатнім рівнем володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Наявний середньо-достатній рівень сформованості уміннями читати, сприймати текст; виділяти головну, суттєву інформацію; аналізувати тексти різних жанрів; виділяти у фаховому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати текст відповідно до вимог; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичним нормами. Відповідь</p>

	загалом послідовна, але допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами. Дотримується принципів академічної доброчесності.
64-73 бали	«Задовільно» Д – 64-73 Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями аналізувати тексти різних жанрів; виділяти у фаховому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати текст відповідно до вимог наукового стилю; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови. Відповідь неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами. У цілому дотримується принципів академічної доброчесності.
60-63 бали	«Задовільно» Е – 60-63 Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Студент показує нижче середнього рівень сформованості вмінь аналізувати тексти різних жанрів; виділяти у фаховому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіння лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; редагувати текст відповідно до вимог; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, «непрямого» цитування, «некоректного цитування» з наукових джерел; оформлювати цитати-тези або докази; цитати-аргументи, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови. Відповідь неповна, допускаються фактичні помилки.
35-59 балів	«Незадовільно з можливістю повторного складання» FХ – 35-59 Незадовільно (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу. Усна чи письмова відповідь неповна або неправильна, нечітка, непослідовна, допускаються грубі фактичні помилки, відсутні приклади. низький рівень володіння навчальним матеріалом. Студент/ка показує низький рівень сформованості вмінь аналізувати тексти різних жанрів, не спроможний/а відтворити загальновідомі мовні явища й положення.
1-34 бали	«Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» F – 1-35. Незадовільно отримують ті студенти, які не можуть відтворити теоретичний матеріал, вони не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях; відповіді містять грубі фактичні помилки. Наявна відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни, неспроможність дати усну чи письмову відповідь, відтворити загальновідомі методичні явища й положення, простежується систематична невідповідність до практичних занять, часті пропуски без поважних причин. Студент/ка потребує повторного прослуховування курсу.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Поточний контроль																	РАЗОМ	СУМА
Розділ 1								Розділ 2										
Т 1.1 –Т.1.7								Т 2.1 –Т.2.10										
Поточний контроль																		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	90	100
Контроль самостійної роботи																	10	
2				2				2				2						

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Поточний контроль																	РАЗОМ	СУМА
Розділ 1								Розділ 2										
Т 1.1 –Т.1.7								Т 2.1 –Т.2.10										
Поточний контроль																		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	90	100
Контроль самостійної роботи																	10	
2				2				2				2						

5. Засоби діагностики результатів навчання

усне опитування; перевірка інтерактивних завдань; аналіз написання творчих робіт; заслуховування й аналіз публічних виступів; контроль за виконанням завдань, що виносяться на самостійне опрацювання (форма контролю: співбесіди, тестування, виступ на конференції).

6. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1 Культура української мови

Тема 1.1. Культура мови як лінгвістична дисципліна

Теоретичні та практичні завдання курсу, його проблематика.

Поняття про культуру мови і культуру мовлення. Мовна норма. Комуникативні ознаки літературної мови.

Навчальні посібники з курсу. Словники і довідкові видання з культури української мови.

Комп'ютерні технології у кодифікаційній практиці. Лінгвістичні портали в мережі Інтернет, корпуси української літературної мови.

Становлення культури української мови як окремої дисципліни.

Культура української мови і шкільний курс української мови

Мовленнєва змістова лінія: «Інформація», «Текст», «Мовленнєві жанри», «Спілкування».

Тема 1.2. Комуникативні ознаки літературної мови

Мовна ситуація в Україні. Мовний суржик. Мовна особистість. Культуромовна діяльність. Соціальний аспект культури мови. Мовна майстерність.

Комуникативні якості мови: правильність, точність, логічність, чистота, образність, багатство, різноманітність, доречність, доступність, стислість, зрозумілість, емоційність, естетичність, дієвість, виразність.

Мовний етикет. Правила застосування мовних формул: комплімент, лестощі, похвала; прохання, умовляння, благання, пропозиція; запрошення; згода, відмова; вибачення; подяка; привітання, смс-повідомлення.

Тема 1.3. Літературна норма. Основні норми усного мовлення

Поняття мовної норми. Історія розвитку поняття норми.

Ознаки літературної норми: впорядкована структура, стабільність, варіативність, стилістична диференціація, кодифікованість.

Типи мовних норм: орфоепічні, акцентуаційні, лексичні, словотвірні, граматичні, орфографічні, стилістичні, пунктуаційні. Причини порушення мовних норм.

Склад і наголос. Наголошення слів в українській мові. Поняття про орфоепічні та акцентуаційні норми української мови. Поняття про милозвучність мовлення. Форми й тональність етикетного фахового спілкування як елемент культури усного професійного мовлення.

Публічне монологічне мовлення як вид усного професійного мовлення (доповідь, промова, виступ, повідомлення). Публічне діалогічне мовлення (ділова бесіда, спілкування керівника з підлеглим, прийом відвідувачів). Особливості усного спілкування. Онлайн-етикет.

Тема 1.4. Лексико-фразеологічні норми.

Словесні художні засоби.

Якісні фігури: епітет, метафора, порівняння, синекдоха тощо. Епітет та його лексико-семантичні групи: традиційні; кольористичні; епітети внутрішньо психологічного сприймання. Граматичне вираження епітетів: прикметник; дієприкметник; прислівник тощо.

Метафора та її різновиди: метонімія, синекдоха. Порівняння та його граматичне вираження: порівняльний зворот, підрядне речення, орудний відмінок іменника тощо. Різні тропеїчні фігури та прийоми: антономазія, паронимазія, оксиморон, антитеза, поліндром, період та інші.

Кількісні фігури: гіпербола, літота, мейози.

Тема 1.5. Морфологічні норми. Нормативні аспекти граматичних категорій іменника.

Особливості форм роду іменника (рід відмінюваних та невідмінюваних іменників). Рід і особливості вживання назв осіб за професією, посадою, званням тощо. Варіанти відмінкових форм іменників. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни у родовому відмінку однини. Кличний відмінок. Стилїстичні особливості форм числа іменника. Особливості вживання складних слів.

Відмінювання прізвищ (власне українські прізвища, жіночі прізвища на –о, прізвища іншомовного походження, складні прізвища). Особливості вживання деяких складних слів (визначення роду, відмінювання).

Уживання іменника в невідповідній формі роду, числа, відмінка.

Тема 1.6. Морфологічні норми. Прикметник і числівник у професійному мовленні

Нормативні аспекти прикметника (ступені порівняння, синонімія прикметників і непрямих відмінків іменників). Ненормативне ступенювання прикметників (використання російськомовної граматичної моделі; злиття простої і складеної форм ступенів порівняння). Неузгодження форми вищого ступеня прикметника, ужитого як присудок, у роді, числі з підметом.

Особливості вживання числівників у фаховому мовленні (відмінювання та узгодження з іменником, числівник як компонент складних іменників і прикметників, мовні формули на позначення часу).

Тема 1.7. Морфологічні норми. Норми вживання дієслова та його форм у професійному мовленні

Особливості вживання інфінітива в ролі присудка в односкладних і двоскладних реченнях. Специфіка творення і вживання дієслівних форм у мовленні фахівця (переклад з російської мови активних дієприкметників теперішнього часу; особливості вживання дієприслівникових зворотів).

Особливості перекладу дієприкметникових конструкцій на українську

мову.

Уживання ненормативної форми дієприкметника. Уживання ненормативної форми дієприслівника. Неправильний вибір видової форми дієприслівника.

Особливості прийменникового керування. Синонімія прийменникових конструкцій. Прийменникові конструкції російської мови та їх українські відповідники.

РОЗДІЛ 2

Стилістика української мови

Тема 2.1. Стилістика української мови як лінгвістична наука і навчальна дисципліна

Зв'язок стилістики з іншими дисциплінами. Практична стилістика та її завдання. Поняття стилю у стилістиці. Функціональні різновиди **стилів**; сфера їх використання, призначення, основні ознаки та мовні риси. Основні методи стилістики.

Становлення української стилістики як окремої мовознавчої науки. Редагування текстів різних стилів, підстилів і жанрів.

Порушення норм сполучуваності слів. Калькування. Невиправдане повторення слова. Мовна надмірність: плеоназм, тавтологія (повторення спільнокореневих слів). Мовна недостатність. Невідповідність ужитих мовних засобів стилю висловлювання.

Тема 2.2. Характеристика функціональних стилів української літературної мови.

Науковий стиль мови та його структурно-мовні особливості (абстрактність, логічність, доказовість, використання термінів, складних синтаксичних конструкцій).

Офіційно-діловий стиль та його структурно-мовні особливості (точність, лаконізм формулювань, нейтральний тон викладу, безособовість, стандартизація мови).

Публіцистичний стиль мови та його структурно-мовні особливості (пристрасність, поєднання логічності з образністю, використання суспільнополітичної лексики, риторичних питань, вигуків, повторів).

Розмовний стиль та його структурно-мовні особливості (невимушеність, вільний добір мовних засобів, використання побутової лексики, емоційно забарвлених слів, уставних слів, вигуків, неповних речень).

Художній стиль та його структурно-мовні особливості (образність, емоційність, поетичність, експресивність).

Тема 2.3. Фоностилістика

Основні норми української літературної вимови

Вимова слів, у яких відбуваються асимілятивні процеси приголосних звуків. Правила чергування префіксів *у-, в-*. Правила чергування прийменників *у — в, з — із — зі*. Правила чергування сполучників *і — й*. Використання засобів милозвучності української мови.

Семантико-граматична диференціація лексем за допомогою наголосу. Паралельне наголошування. Наголошування прізвищ. Наголошування іменників, що стоять у множині (директори, записки, векселі, помилки). Наголос у синтаксичних сполученнях іменників з числівниками *два, три, чотири* (два автори, три слюсарі, чотири професори). Порушення акцентуаційних норм. Робота з орфоепічним словником.

Тема 2.4. ПРАКТИЧНА СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. Лексичні засоби стилістики.

Стилістичні можливості багатозначності слова.

Пряме і переносне значення слова.

Стилістичні функції синонімів (абсолютні, відносні, лексичні, фразеологічні, синтаксичні) та омонімів (омографи, омоформи, омофони). Нерозрізнення слів-паронімів.

Стилістичні можливості загальноновживаної та обмеженої лексики (жаргонізми, професіоналізми, варваризми, терміни, емоційно забарвлена лексика, розмовно-просторічна лексика). Стилістичне використання неологізмів та оказіоналізмів. Застаріла лексика: історизми, архаїзми (спільні та відмінні риси, стилістична функція).

Стилістичне використання іншомовної лексики: походження та значення іншомовних слів, сфера використання.

Фразеологічна стилістика та її одиниці (фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, крилаті вислови, афоризми, прислів'я, приказки).

Тема 2.5. Морфологічна стилістика

Іменникові категорії у стилістиці: категорія роду (родова заміна; порушення морфологічних норм щодо визначення роду в іншомовних іменниках); категорія числа (множинні та одинні іменники, заміна однини множиною з певною стилістичною метою); відмінкові парадигми (категорії форм знахідного відмінка та його паралельні форми, кличний відмінок іменників у текстах різних функціональних стилів, форми давального відмінка та його функції в офіційно-діловому стилі).

Стилістичні особливості конкретних та абстрактних іменників (використання таких слів у різних функціональних стилях та частотність вживання). Стилістичне призначення загальних та власних назв.

Тема 2.6. Стилістична спроможність прикметника.

Уживання форм прикметників (повні і короткі, стягнені і нестягнені) у різних функціональних стилях.

Стилістичне використання розрядів прикметників (якісні, відносні та присвійні). Стилістична функція проміжних розрядів прикметників (якісно-відносні, відносно-присвійні та якісно-присвійні)

Стилістична спроможність ступенів порівняння, порушення щодо утворення ступеньованих прикметників. Варіанти відмінкових закінчень (тверда та м'яка групи)

Неправильне введення в речення форми вищого ступеня прикметника (пропускання прийменника або сполучника). Некоректне вживання особового займенника, співвідносного за контекстом із різними іменниками, що спричиняє двозначність. Неузгодженість особового займенника із замінюваним словом (у роді, числі).

Тема 2.7 Стилістичне використання займенників та числівників

Уживання різних розрядів займенників, змішування форм присвійних займенників та їх паралельні форми.

Стилістичне використання числівників (кількісних та порядкових). Варіанти відмінювання числівників, утворення складних слів з числівниковими основами, синонімія числівників, зв'язок числівників з іменниками. Збірні числівники та їх використання у різних функціональних стилях.

Тема 2.8. Стилістичні властивості дієслова

Творення та використання часових та способових форм дієслова. Часова заміна дієслів (використання форм теперішнього часу у значенні позачасовості, давньоминулий час тощо) Синонімія форм часу та способу.

Творення і використання дієслівних форм (дієприкметника та дієприслівника). Порушення, що трапляються у використанні дієслівних форм

Уживання дієслів. Творення деяких форм дієслова. Уживання дієприкметників, дієприслівників.

Особливості утворення ступенів порівняння прислівників.

Уживання службових частин мови. Уживання прийменників. Конструкції з прийменником **по**. Синонімія прийменникових конструкцій. Уживання сполучників.

Основні види морфологічних помилок.

Хибна граматична форма іменника у складі кількісно-іменних сполучень. Уживання повнозначного дієслова **являтися** замість дієслова-зв'язки (**є, був, була, було, були**).

Злиття простої і складеної форм ступенювання прислівників. Уживання невідповідного прийменника. Уживання невідповідного сполучника чи сполучного слова. Контамінація парних сполучників. Контактне вживання сполучників, які передають один тип смислових відношень.

Тема 2.9 -2.10. Синтаксична стилістика

Складні випадки керування іменників, прикметників, дієслів.

Просте речення. Сміслові зв'язки і порядок слів у простому реченні. Узгодження присудка з підметом, вираженим складним словом, збірними словами, числівником, з однорідними підметами. Уживання однорідних членів речення. Складне речення. Паралельні синтаксичні конструкції.

Основні види синтаксичних помилок. Порушення норм керування: неправильна відмінкова форма керованого іменника; уживання прийменникової конструкції замість безприйменникової чи навпаки. Контактне розміщення кількох слів в одній відмінковій формі. Неправильний порядок слів. Збіг двох прийменників. Неправильне введення дієприслівника в речення.

Порушення порядку слів (однорідних членів речення) при парних сполучниках. Неправильне використання однорідних членів речення: сполучення як однорідних членів частково збіжних (у тому числі видових і родових) понять, а також непорівнянних понять; порушення граматичної форми керованих слів; неузгодженість обставини з одним або кількома однорідними членами речення; невмотивоване пропускання прийменників при однорідних членах речення; поєднання як однорідних синтаксичних конструкцій різного ґатунку; неправильна рубрикація.

Неправильна побудова складного речення: зміщення синтаксичної конструкції; нагромадження підрядних речень; неправильне використання сполучникових зв'язків; поєднання підрядного речення і члена речення як однорідних. Граматична невідповідність між узагальнюючим словом(словосполученням) і членами однорідного ряду. Контамінація прямої і непрямої мови.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
Лекції		Практичні	Консультації	Самост. робота		Лекції	Практичні	Консультації
РОЗДІЛ 1. Культура української мови								
Тема 1.1. Культура мови як самостійна лінгвістична дисципліна			4					

Тема 1.2. Літературна норма. Комунікативні ознаки літературної мови		2	2					2		
Тема 1.3. Основні норми усного мовлення.		2	2				2	2		
Тема 1.4. Словесні художні засоби.		2	2							
Тема 1.5. Нормативні аспекти граматичних категорій іменника.			2							
Тема 1.6. Культура писемного мовлення. Прикметник і числівник у професійному мовленні.			2							
Тема 1.7. Культура писемного мовлення. Норми вживання дієслова та його форм у професійному мовленні.		2	2							
Разом за розділом 1		8	16				2	4		
РОЗДІЛ 2. Стилїстика української мови										
Тема 2.1. Стилїстика української мови як лїнгвістична наука і навчальна дисциплїна		2	2							
Тема 2.2. Характеристика функціональних стилїв української лїтературної мови		2	2				2	2		
Тема 2.3. Фоностилїстика			2							
Тема 2.4. Лексичнї засоби стилїстики		2	2							
Тема 2.5. Морфологїчна стилїстика		4	2					2		
Тема 2.6. Стилїстична спроможнїсть прикметника.			2							
Тема 2.7 Стилїстичне використання займенникїв та числївникїв			2							
Тема 2.8. Стилїстичнї властивостї дієслова			2							
Тема 2.9-2.10. Синтаксична стилїстика		2	2							
Разом за розділом 2		12	18				2	4		
УСЬОГО ГОДИН	120	20	34	2	64		4	8	2	106

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Культура мови як самостійна лінгвістична дисципліна		
2	Літературна норма. Комунікативні ознаки літературної мови	2	
3	Основні норми усного мовлення	2	2
4	Словесні художні засоби.	2	
5	Нормативні аспекти граматичних категорій іменника		
5	Культура писемного мовлення. Прикметник і числівник у професійному мовленні.		
6	Культура писемного мовлення. Норми вживання дієслова та його форм у професійному мовленні	2	
7	Стилістика української мови як лінгвістична наука і навчальна дисципліна	2	
8	Характеристика функціональних стилів української літературної мови	2	2
9	Фоностилістика		
10	Лексичні засоби стилістики	2	
11	Морфологічна стилістика	4	
12	Стилістична спроможність прикметника.		
13	Стилістичне використання займенників та числівників		
14	Стилістичні властивості дієслова		
15-16	Синтаксична стилістика	2	
	УСЬОГО ГОДИН	20	4

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Культура мови як самостійна лінгвістична дисципліна	4	
2	Літературна норма. Комунікативні ознаки літературної мови	2	2
3	Основні норми усного мовлення	2	2

4	Словесні художні засоби.	2	
5	Нормативні аспекти граматичних категорій іменника	2	
5	Культура писемного мовлення. Прикметник і числівник у професійному мовленні.	2	
6	Культура писемного мовлення. Норми вживання дієслова та його форм у професійному мовленні	2	
7	Стилістика української мови як лінгвістична наука і навчальна дисципліна	2	
8	Характеристика функціональних стилів української літературної мови	2	2
9	Фоностилістика	2	
10	Лексичні засоби стилістики	2	
11	Морфологічна стилістика	2	2
12	Стилістична спроможність прикметника.	2	
13	Стилістичне використання займенників та числівників	2	
14	Стилістичні властивості дієслова	2	
15	Синтаксична стилістика	2	
	УСЬОГО ГОДИН	34	8

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Історія і джерела стилістики. Етапи становлення української стилістики як окремої мовознавчої науки	4	10
2	Основні поняття стилістики	6	10
3	Фоностилістика	6	8
4	Публіцистичний та конфесійний стилі мови	6	10
5	Науковий стиль мови. Розмовний стиль мови.	6	12
6	Офіційно-діловий стиль мови	6	10
7	Мова художньої літератури та епістолярій	6	10
8	Лексична і фразеологічна стилістика	6	8
9	Граматична стилістика	6	10
10	Мовні норми української мови	6	10
11	Мовне планування	6	8
	РАЗОМ	64	106

3. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Становлення і розвиток наукового стилю сучасної української мови.
2. Становлення і розвиток офіційно-ділового стилю сучасної української мови.
3. Історія публічної мови.
4. Телефонна розмова як різновид професійної діалогічної мови.
5. Стилiстичне використання займенників у діловому спілкуванні.
6. Стилiстичне використання прислівників у діловому спілкуванні.
7. Дієслівність української мови.
8. Безособові форми на *-но*, *-то* у діловому спілкуванні.
9. Варіантність мовної норми.
10. Мовні й позамовні основи мовленнєвої культури.

8. Рекомендовані джерела інформації

Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. Київ : Вид. дім „Academia”, 1991. 254 с.

Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.

. Бацевич Ф. Основи комунікативної девіатології. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 236 с.

Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.

Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.

Бибик С. П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення : монографія. Ніжин : ТОВ Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 589 с.

Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 256 с.

Герман В., Громова Н. Культура української мови: Навчальний посібник для студентів філологічних (гуманітарних) факультетів вищих навчальних закладів Суми: Видавництво СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. 360 с.

Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення. К.: КММ, 2019. 208 с.

Дудик П. С. Стилiстика української мови: навчальний посiбник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с.

Єрмоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури : монографія. Київ : Інститут української мови НАН України, 2009. 352 с.

Зубков М. Норми й культура української мови фахової спрямованості. К.: Арій, 2018. 608 с.

Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови. Київ: Вища школа, 1987. 349 с.

Культура мови : від теорії до практики : монографія / Л. Струганець, О. Бобесюк, О. Веремчук та ін. ; [за ред. Л. Струганець]. – Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2015. 216 с.

Кравець Л. В., Барань Є. Б. Стилiстика української мови. Навчально-методичний посiбник. Закарпатський угорський iнститут iм. Ференца Ракоці II. Берегово 2021. 148 с

Культура мови: від теорії до практики: монографія.Л. Струганець, О. Бобесюк, О. Веремчук та ін.; за ред. Л. Струганець. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2015. 220 с.

Літературна норма і мовна практика : монографія / за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : ТОВ Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 320 с.

Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.

Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2003. 311 с.

Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ: Вища школа, 2005. 462 с. Режим доступу – http://litmisto.org.ua/?page_id=7116

Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі. Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.

Мафтин Л.В. Культура фахового мовлення вчителя: метод. реком. до вивчення курсу. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 84 с.

Микитюк О. Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2017. 240 с.

Пентилюк М. І. Культура мови і стилїстика : пробний підруч. для гімназій гуманіт. профілю. Київ : Вежа, 1994. 240 с.

Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ: Наук. думка, 1976. 288 с.

Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови: підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2000. 248 с.

Селігей П. О. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.

Семенов О. М. Культура наукової української мови: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.

Сербенська О. Культура усного мовлення. Практикум: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.

Стилїстика української мови: навчально-методичний посібник / [упорядники: А. С. Попович, Л. М. Марчук ; за ред. А. С. Попович]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. – 172 с.

<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/601/%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87%20%D0%90.%20%D0%A1%D1%82%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Струганець Л. В. Культура мови. Модульний курс: навчальний посібник. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2012. 195 с.

Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : навчальний посібник. Київ : ПРІОРИТЕТИ, 2016. 32 с.

Струганець Л. В. Олійник Т. С., Гоца Н. М. Українсько-англійський та англоукраїнський словник термінів культури мови і стилїстики. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2012. 124 с.

Струганець Л. В. Теоретичні основи культури мови: навчальний посібник. Тернопіль, 1997. 96 с.

Сюта Г. М. Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ ст.: монографія. К.: Інститут української мови НАН України, 2017. 380 с.

Томан І. Мистецтво говорити / пер. з чес. Київ: Політвидав України, 1986. 239с.

Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2000. 752 с.

Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ : Наук. думка, 2020. 286 с.

Штонь О. П. Стилїстика української мови: Модульний курс: навчально-методичній посібник. 2-ге вид., випр. і допов. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2014. 164 с.

Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. Київ: Академія, 2010. 312 с.

Інтернет-джерела

Відкрита лекція Ірини Фарїон, з теми «Основи культури мовлення»

<https://www.youtube.com/watch?v=4itCtverwak>

<https://naurok.com.ua/praktichniy-posibnik-kultura-movlennya-272991.html>

[\[movy.wikidot.com/?fbclid=IwAR1U7n4ev9GhRIuiBY1Q_VEQYnP9t9uSlFDergmHmrkgHkntQ5_EAz8tf_w\]\(http://kultura-movy.wikidot.com/?fbclid=IwAR1U7n4ev9GhRIuiBY1Q_VEQYnP9t9uSlFDergmHmrkgHkntQ5_EAz8tf_w\)](http://kultura-</p></div><div data-bbox=)

Іван Ющук: Культура української мови

<https://www.youtube.com/watch?v=SpbuumjEy3M>

<https://www.youtube.com/watch?v=SAIHJcZgabw>

Правильний наголос - це культура вашого мовлення

Масенко Л. Між суржиком і язиком.

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16244/Masenko_Surzhyk_mizh_movoju_i_yazykom.pdf?sequence=1

Мова як цивілізаційна основа української нації

<https://www.youtube.com/watch?v=xwC0f9XkT3A>

Лекція «Суржик в комунікативному просторі України: між мовою і язиком» Лариси Масенко.

<https://espreso.tv/ukrainska-profesorka-larisa-masenko-prochitala-dlya-yapontsiv-lectsiyu-pro-surzhik>

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02L2P4kvY62FX2xcjQdPJYSCiESNAZBLrMXzmBZvE16HYVJh89tdAgKbsKkDmr1Befl&id=100010446093840

Олександра Сербенська про українське слово

<https://www.youtube.com/watch?v=vkSy3z7WFeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=aOjVuXSUVog>

Про що книга «Голос і звуки рідної мови» автора Олександра Сербенська

<https://nashformat.ua/products/golos-i-zvuky-ridnoi-movy-920503>

«Антисуржик» автора Олександра Сербенська
<https://nashformat.ua/products/antysurzhyk-640519>

ШО ПО МОВІ? СУРЖИК, ФЕМІНІТИВИ, РЕПРЕСІЇ. Сленг та правила.
О!ПОДКАСТ з філологинею Наталею Багнюк

https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=qxywcIL8uBs&fbclid=IwAR3VYnGB9QV0I-_iAAs310tOrQNTbFGoieNzA-nleGKk5JFNv4fMJIT-tGU

Відеозапис для перегляду **лекції:**
<https://www.youtube.com/watch?v=SrGrB8tFNYQ&t=149s>

Відеозапис **лекції:**
<https://www.youtube.com/watch?v=dSd7TN1zJdY&t=466s>

Відеозапис **лекції:**
<https://www.youtube.com/watch?v=KndZQDxZxdM&t=98s>

Онлайн-міст викладачів кафедри української мови і літератури СумДПУ імені А.С.Макаренка із колегою Біличенко Ольгою Леонідівною, докторкою наук із соціальних комунікацій, запрошеною професоркою кафедри філології, літератури та лінгвістики Пізанського університету (Італія).

«Сім секретів риторики». 🗣️ Спікер Геннадій Леонідович Бондаренко, завідувач кафедри початкової освіти, к.п.н., доц. Київського університету ім. Бориса Грінченка.

<https://www.youtube.com/watch?v=RY0gdy87QA8&t=1821s>

Відеозапис: Рудь О.М. Морфологічні норми

Типи граматичних помилок.ІІ. Порушення морфологічних норм (займенник, числівник, дієслово)

<https://www.youtube.com/watch?v=w-SyV30Bdo0>

<https://www.youtube.com/watch?v=QV1XRh6sjFk>

<https://www.youtube.com/watch?v=TwXcLCew35Q>